

והוא דחוק אבל במס"ג (פ"א הל' ב') אם אמר איני כדאי פוטרין אותו והולך לו. הלכה ג' קיבל עליו הורידוהו לבית המבילה וכו' עכ"ל ועיין בתוספות שם, וכן אמרין שם מי שמל ולא טבל ר"א אומר וכו' ר' יהושע אומר וכו' שכן מצאנו באמהות כו' א"ל ר"ע וכו' דנין אפשר כו', כתב רש"י ו"ל ומאן דגרים ר' יהושע קשיא האמר ר' יהושע דנין מאמהות עכ"ל, אבל במס' גרים (פ"א הלכה ו') מל ולא טבל מכל ולא מל הכל הולך אחר המילה דר"א רע"א אין מבילה מעכבת, צ"ל אין מילה מעכבת, אבל הוכחת רש"י אינה לפי זה כי הוא דברי ר"ע במקום אחר. (ג) מסכת כותים הזכירה הרמב"ן בחידושי ב"מ וז"ל ועוד מצאתי בחיצונה במס' כותים משבע מסכתות קטנות דתני אבל מליון אותן וליון מהם ברבית ושם נראה שאותה ברייתא בגרי אמת קתני ואפ"ה לענין רבית מותר ומ"מ למדנו שהמדוכקים בעבודת כוכבים ומזלות היה מותר [בזמן הבית] להלותם ברבית וכן כופר להכעיס דקי"ל מין הוא (בפ' אין מעמידין) עכ"ל (מובא בש"ס ב"מ ד' ברלין דף קכ"ח ב') וכן כתב בעל התרומות בשער מ"ו חלק ד' ממש זה הלשון רק שכתב מצאתי במסכת כותים מו' מסכתות קטנות ותמיהני שהיה תלמידו ולא ראה דבריו. ומ"ש באותה ברייתא בגרי אמת תנן נראה שהוא מס' גרים ששם ראיתי (פרק ג' הלכה ג) אין משיאין לו ולא נושאים מהם נשים ולא מליון אותם ולא ליון ממנו ברבית עכ"ל, וצ"ע. (ג) מס' ציצית שהזכירה הרמב"ן. (ד) מסכת א"י שהבטיחו המדפיסים בהקדמת ש"ס דפוס פר"מ להדפיסו אבל לא נדפסה. ומס' גיהנם שהזכירה להעתקה (בעל ראשית חכמה ובחסד לאברהם וכאר אותו במלות קצרות ור"י עמון בס' מגדל עוז) אינה ממגינים, שאין יוצאין ממנה דינים (*). אפס שמעתי מאדוני אבי הגאון נר"ו (***) שהשבע מסכתות קטנות המה חזן מאשר נמצא לנו והן מס' תפלין ומס' חנוכה ומס' מזוזה כו' ולא ביאר לי מי הביאום וכן נאבדו ממנו ברייתות עד אין מספר כמו בספר תניא הביא „ברייטא דעל הכרד" וז"ל אמרו (מגלה י"ז ב') תפלה מנלן דתניא שמעון הפקולי הסדיר שמתנה עשרה ברכות לפני ר"ג על הסדר ביבנה א"ר יוחנן וא"ל במתניתא תנא ק"ך זקנים ובהם כמה נביאים תקנו י"ח ברכות על הסדר כתב התניא וז"ל שנינו בברייטא מאי על הסדר זה סדר עולם שכך מצינו י"ח ברכות של תפלה מעולם היו מתוקנות זו אחר זו כיון שבאו אנשי כנסת הגדולה כללום ותקנום כסדרן. כשניצול אברהם אבינו מאור כשרים פתחו מלאכי השרת ואמרו בא"י מנן אברהם. כשנעקד יצחק ע"ג מזבח געשה דשן והיה אפרו מושלך ע"ג הר המוריה, מיד הביא הקב"ה עליו מל והחיה אותו לפיכך אמר דוד כמל חרמון שיוורד על הררי ציון, כמל שהחיה בו הקב"ה את יצחק אבינו (וכן ראיתי במדרש אחד שאפרו של יצחק הוא יסוד של המזבח) מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו בא"י מחיה המתים. כשבא יעקב אבינו ופגע בשערי שמים והקריש שמו של הקב"ה פתחו מיד מה"ש ואמרו בא"י האל הקדוש, כשבא פרעה להמליך את יוסף במצרים ברקו אם יודע בשבעים לשונות בא גבריאלי ולמדו שבעים לשון מיד פתחו מה"ש ואמרו בא"י חונן הדעת. כשעשה ראובן מעשה בלהה פילגש אביו ונקנסה עליו מיתה מיד חזר בתשובה דכתיב וישב ראובן אל הבור א"ר יוחנן שחזר בתשובה וחיה שנאמר יחי ראובן ואל ימות וגו' מיד פתחו מה"ש ואמרו בא"י הרוצה בתשובה, כשעשה

(*) ובעל שה"ג (ח"א דף כ"ד) מונה השבע מסכתות קטנות כן: סופרים, שמחות, כלה, ד"א רבה וזוטא [כי אצל הראשונים נכללו רבה וזוטא כתרמא מסכתא ונקראת הלכות ד"א, ע' ברכות ככ'] שמשם זהם ד' ומס' כותים ומס' גרים ומס' ארץ ישראל, ואולי הוא „הלכות ארץ ישראל" שמצוירים התוס' דר"א ש"ס מסכת חולין, ע"ש. המו"ל
(**) ולהלן ב„פרק חבוט הקבר" מובא במלת הכ"ס [ר"ח חריגי כפרת משכבו] וכן בעוד כ"ס, ומהו נראה שעסק בחבד זה בשנת מות אביו הגאון ו"ל, היא שנת תקנ"ח.